

ISPRAUDAS „(TOLIAU – ...)“ IR JO SKYRYBA

Kas yra **įspraudas**? **Įspraudu** pasakomas tam tikras papildymas. **Įspraudai** paprastai prilygsta įterptiniams žodžiams, bet jie labiau nutolę nuo pagrindinės sakinio minties. Šiame straipsnyje bus kalbama apie dalykiniuose tekstuose vartojamą bendrinamąjį trumpinimą – skliaustuose teikiamą **įspraudą „(toliau – ...)“** ir jo skyrybą. Šis **įspraudas** – papildymas gali būti suprantamas kaip suglaustas, sutrumpintas, pakeistas dokumento tekste nurodytas pavadinimas, pvz.: „Vidaus reikalų ministerija (**toliau – VRM**) susipažino su išdėstytais pasiūlymais“. „Lauko gaisrinio vandentiekio tinklų ir statinių projektavimo ir įrengimo **taisyklės (toliau – Taisyklės)** parengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos statybos įstatymu“.

Įspraudai „(toliau – ...)“, kaip labiau nutolę nuo sakinio minties fragmentai, dažniau skiriami skliaustais.

Dalykiniuose tekstuose įspraudai „(toliau – ...)“ apibendrina prieš juos esančią informaciją, pvz.: *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos komandiruočių tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) nustato Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Departamentas) valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, ir Departamentui pavaldžių įstaigų vadovų (toliau kartu – darbuotojai) vykimo į komandiruotes Lietuvos Respublikos teritorijoje ir užsienio valstybėje (toliau – komandiruotė) organizavimo, dokumentų rengimo, derinimo, įforminimo ir komandiruočių išlaidų apmokėjimo tvarką. Šiais atvejais įspraudai skiriami skliaustais.*

Įspraudo vietą ženklų atžvilgiu lemia tai, kokią informaciją apibendrina **įspraudas**. Jei trumpinamas pavadinimas yra praplėstas išskiriamu pažyminiu ar šalutiniu dėmeniu, labiausiai tikėtina, kad įspraudas trumpinys „(toliau – ...)“ eis po kablelio, t. y. pasibaigus visam ilgajam pavadinimui (ilgieji pavadinimai pabraukti):

a) po išplėstinio pažyminio, pvz.: Nurodau valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, (toliau – darbuotojai) laikytis Taisyklėse nustatytos darbo tvarkos; Padalinio darbuotojas, atsakingas už uniformos apskaitą, (toliau – padalinio darbuotojas) Aprangos apskaitos programoje užpildo naujai priimto pareigūno kortelę; Departamentas, atstovaujamas direktoriaus Vardenio Pavardenio, veikiančio Departamento nuostatų pagrindu, (toliau – Tiekėjas) sudaro sutartį...;

b) po šalutinio pažyminio dėmens, pvz.: Klinikiniams vaistinių preparatų tyrimams reikalingi pagalbiniai vaistiniai preparatai, kurie nėra registruoti, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 536/2014 2 straipsnio 2 dalies 10 punkte, (toliau – neregistruoti pagalbiniai vaistiniai preparatai) gali būti įsigijami iš kitos EEE valstybės...

Taigi, kai, trumpinant pavadinimą, į kurį įeina kableliais išskiriamas pažyminys ar šalutinis dėmuo, skliaustuose teikiamas įspraudas „**toliau – ..**“, tuomet antrasis kablelis rašomas prieš skliaustus, kuriuose pateikiamas trumpinys. Žr. konsultaciją: (<https://www.vlkk.lt/konsultacijos/15518-toliau-bendrinamasis-trumpinimas-ispraudai>).

Reikia būti dėmesingiems – galbūt tai, kas apibendrinama trumpiniu, yra pasakyta tik išplėstinio pažyminio ar šalutinio dėmens viduje, pvz.: Jis atsakingas už sutartis, kuri bus sudaryta atlikus viešojo pirkimo procedūras (toliau – procedūros), vykdymą. Čia trumpinamas ne *sutarties* pavadinimas, o *procedūrų*, todėl ir bendrinamasis **įspraudas** priklauso šalutiniam dėmeniui, yra jo viduje.

Kitas pavyzdys: Pastatų, patalpų ir inžinerinių statinių rodikliai (plotas, žmonių skaičius, aukščiausio aukšto grindų altitudė ir kt.), kuriuos viršijus privaloma įrengti gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemas (toliau – GAS sistemos), nurodyti lentelėje. Čia trumpinamas

ne *rodiklių* pavadinimas, o *sistemų*, todėl ir bendrinamasis **įspraudas** priklauso šalutiniam dėmeniui, yra jo viduje.

Pavyzdžiai:

Asmenų, pageidaujančių mokytis Ugniagesių gelbėtojų mokykloje, atrankos taisyklės (*toliau – Taisyklės*) reglamentuoja asmenų, pageidaujančių mokytis Ugniagesių gelbėtojų mokykloje, (*toliau – Mokykla*) pagal Ugniagesio gelbėtojo modulinę profesinio mokymo programą (toliau – programa) dokumentų pateikimo ir priėmimo, atrankos vykdymo ir priėmimo į Mokyklą tvarką.

Asmenų, pageidaujančių mokytis Mokykloje, (*toliau – pretendentai*) atranka (*toliau – atranka*) vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto (*toliau – Statutas*) ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. sausio 15 d. įsakymo Nr. 1V-55 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo“ nuostatomis.

Padalinio darbuotojas, atsakingas už uniformos apskaitą, (*toliau – padalinio darbuotojas*) Aprangos apskaitos programoje užpildo naujai priimto pareigūno kortelę ir Departamento Materialinių išteklių valdymo valdybos Turto valdymo skyriui (*toliau – TVS*) pateikia prašymą išduoti uniformą.

Krizių valdymo ir civilinės saugos mokymo darbo vietose vykdytojai yra nustatyti Krizių valdymo ir civilinės saugos mokymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. gruodžio 29 d. nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“ (*toliau – Krizių valdymo ir civilinės saugos mokymo tvarkos aprašas*).

Čempionato tikslas – gerinti priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų pareigūnų, karjeros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, savanorių ugniagesių, dalyvaujančių gesinant gaisrus, (*toliau – savanoriai ugniagesiai*) profesinius, praktinius įgūdžius, fizinį pasirengimą ir stiprinti bendradarbiavimą.

Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus užtikrinimo nuostatai (*toliau – Nuostatai*) reglamentuoja valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos (*toliau – VPGT*) pasirengimo (parengties) gesinti gaisrus ir atlikti kitus gelbėjimo darbus (*toliau – parengtis*) užtikrinimo principus, VPGT parengties užtikrinimo struktūrą, veiklos organizavimą, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, (*toliau – pareigūnai (darbuotojai)*) funkcijas.

Darbo grupės yra sudaromos kiekvienam kvietimui pagal Kultūros rėmimo fondo ar kitomis Tarybos administruojamomis lėšomis finansuojamas sritis, programas, jų veiklas ar projektų grupes (*toliau – Tarybos finansuojamos sritys*) iš ne mažiau kaip trijų ir ne daugiau kaip septynių toje pačioje arba skirtingose kultūros, meno ar kitose veiklos srityse specialiujų žinių ir įgūdžių (*toliau – kompetencija*) turinčių ekspertų, įtrauktų į Tarybos ekspertų duomenų bazę Ekspertų atrankos apraše, patvirtintame Lietuvos kultūros tarybos 2018 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. 4LKT-19(1.3 E) „Dėl Ekspertų atrankos aprašo patvirtinimo“, (*toliau – Ekspertų atrankos aprašas*) nustatyta tvarka, jeigu šiame Apraše nenurodyta kitaip.

Ar tinkamoje vietoje parašyti (pabraukti) kableliai šiuose sakiniuose?

1. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, atstovaujama Seimo kanclerio Vardenio Pavardenio, veikiančio pagal Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2008 m. spalio 7 d. sprendimu Nr. 2434 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos nuostatų“, (*toliau – Pirkėjas*) ir UAB ..., atstovaujama generalinio direktoriaus Vardenio Pavardenio, veikiančio bendrovės įstatų pagrindu, (*toliau – Tiekėjas*) sudarė šią sutartį.

2. Klinikiniams vaistinių preparatų tyrimams reikalingi pagalbiniai vaistiniai preparatai, kurie nėra registruoti, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 536/2014 2 straipsnio 2 dalies 10 punkte *(toliau – neregistruoti pagalbiniai vaistiniai preparatai)*, gali būti įsigijami iš kitos EEE valstybės ar trečiosios šalies kiekiais, reikalingais klinikiniam tyrimui atlikti, ir tiekiami tik šiuos klinikinius tyrimus atliekantiems klinikinio tyrimo centrams.

Pirmame sakinyje ženklai surašyti tinkamai.

Antrame sakinyje kablelis parašytas netinkamoje vietoje: **įspraudas** turiniu labiau susijęs su prieš pažyminį esančia informacija (žinoma, apima ir pažyminio turinį), **tad kablelis turi būti prieš įspraudą**: „Klinikiniams vaistinių preparatų tyrimams reikalingi pagalbiniai vaistiniai preparatai, kurie nėra registruoti, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 536/2014 2 straipsnio 2 dalies 10 punkte, *(toliau – neregistruoti pagalbiniai vaistiniai preparatai)* gali būti įsigijami iš kitos EEE valstybės ar trečiosios šalies kiekiais, reikalingais klinikiniam tyrimui atlikti, ir tiekiami tik šiuos klinikinius tyrimus atliekantiems klinikinio tyrimo centrams.

Apibendrinimas:

Dalykinių tekstų skliaustais skiriami **įspraudai „(toliau – ...)“** apibendrina prieš juos esančią informaciją. Jei konkretesniame apibūdinime yra ženklų, parodančių tos informacijos sudėtinę dalį, tai **įspraudas** turi eiti po jų. Dokumentų tekstuose dokumento pavadinimas be jį tikslinančio pažyminio nebūtų tas, kurį apibendrina **įspraudas „(toliau – ...)“**, tad labai aiškiai lemia antrąjį pažyminio kablelį prieš **įspraudą**, pvz.:

Viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros programa (**toliau – Programa**) yra ilgalaikė valstybinė saugumo stiprinimo programa, kuria siekiama įgyvendinti Nacionalinio saugumo strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“, (toliau – Nacionalinio saugumo strategija) nustatytus uždavinius ir 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, (**toliau – Nacionalinis pažangos planas**) nustatytus 10 strateginio tikslo „Stiprinti nacionalinį saugumą“ uždavinius, priskiriamus viešojo saugumo valstybės veiklos sričiai (**toliau – viešojo saugumo stiprinimo ir plėtros uždaviniai**).

Variantas su **įspraudu „(toliau – ...)“** pažyminio viduje (kablelį rašant po skliausto) sunkiai įmanomas, nebent pažyminyje būtų kažkas pavadinta, ką reikėtų apibendrinti šiuo **įspraudu**, pvz.: Jis atsakingas už sutarties, kuri bus sudaryta atlikus viešojo pirkimo procedūras (toliau – procedūras), vykdymą. Bet tai labiau galimybė, ne praktikoje pasitaikantys atvejai.

Taigi **įspraudo** vietą ir ženklą (prieš jį) lemia informacijos santykis – kokią informaciją apibendrina **įspraudas „(toliau – ...)“**. Kai pirmoji, konkrečioji informacija susideda iš kelių vardijamų dalykų, tas santykis yra tik akivaizdesnis, bet ne skiriamasis ženklo vietos požymis, plg.: Įsakau valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, (**toliau – darbuotojai**) laikytis Taisyklėse nustatytos darbo tvarkos.

Parengė Departamento Dokumentų valdymo skyriaus kalbos tvarkytoja Aldona Bareikienė.

Remtasi *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimais, Konsultacijų banko įrašais (www.vlkk.lt), lietuvių kalbos skyrybos taisyklėmis (VLKK patvirtinta 2019 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. N-8 (178)) ir Albino Drukteinio parengta knyga „Lietuvių kalbos skyryba. Taisyklės, komentarai, patarimai“ (2020), konsultacija <https://www.vlkk.lt/konsultacijos/15518-toliau-bendrinamasis-trumpinimas-ispraudai>), interneto publikacijomis.*

Daugiau patarimų žr. <https://pagd.lrv.lt/>. >Administracinė informacija >Kalbos patarimai.